

Przemysl védői fogságba kerültek.

— A vár utolsó napjai. — A szegedi honvédek vitéz kirohanása. —

Az alább beérkezett jelentések már elegendő képet kezdenek alkotni arról, hogy mint történt tulajdonképpen Przemysl nem várt el-este. Nemcsak az okokat tudjuk meg ezekből a jelentésekből, amelyek elkerülhetetlenné tették az erősség feladását, hanem sok más fontos dologra is világosság derül. Így a vár védőinek sorsáról is értesülést nyer a közönség.

Érdekes az orosz hivatalos jelentés, a mely a következőkben számol be az eseményről:

Bukarest, március 23. Az orosz hadvezetőség március 19-iki jelentése szerint a przemysli osztrák-magyar csapatok március hó 18-án reggel hatalmas tüzelést indítottak az orosz állások ellen. Egész nap és egész éjjel tartott a tüzelés óriási erővel, az orosz jelentés szavai szerint példátlan munició-pazarlással. 19-én reggel öt órakor a przemysli helyőrség erősebb csapatai, melyekben a 23. honvéd hadosztály, a második, ötödik (szegedi) és 8. honvéd gyalogezred katonái voltak, kitérőre kíséreltek meg keleti irányba Medyka, Bykom és Plesovice felé. Délután két órakor azonban az ellenség visszavonult a védővonal mögé.

Róma, március 23. Pétervárról jelentik: Az orosz hivatalos jelentések szerint az ostromló sereg mintegy tíz nappal ezelőtt nehéz ágyúkkal löni kezdte Przemysl erődeit, amelyek nagyszerűen viszonyozták az orosz tüzelést. Az orosz jelentés szerint sikerült egy osztrák-magyar aeroplánt lelőniök, illetve a gép motorját ért lövés miatt kénytelen volt leszállani, mielőtt a várba repülhetett volna. Az oroszok tudva Przemysl szorult helyzetéről, nehéz ágyúkkal állandóan lövöldözték a várost és mikor március 19-én a rendkívül hősiességgel honvéds csapatok kitértek, kettős erősítési övezetet és igen erős orosz csapatokkal találtak szemben magukat, amelyek áttörése lehetetlen feladat volt. A magyar katonák hősiességgel és kemény viaskodás után kora délután visszavonultak. Később elkezdtek a védőművek pusztítását. A detonációtól reszelt az egész vidék. A nyugati és északi oldalon álló orosz csapatok azt hitték, hogy kelet felől rendkívül hevesességgel tüzépárbaj folyik. Nem tudták, hogy a várőrség rajta kívül álló okokból nem védheti tovább a várat, hanem azt hitték, hogy nyugat felől felmentő sereg érkezik, mert egy előző hivatalos jelentés szerint az osztrák-magyar csapatok emberfeletti erővel küzdenek a Kárpátokban s még mindig nem tettek le arról a reményről, hogy Przemyslt felmentsék.

Szakemberek nyilatkozata Przemysl feladásáról.

Bécs, március 23. Gróf Beck gárdakapitány, az osztrák-magyar hadsereg egykori vezérkari főnöke így nyilatkozik a Neue Freie Presse-ben Przemysl elestéről:

— Hetek óta aggasztott a gondolat, hogy a hosszú körülfárás óta *hogyan áll Przemysl védőseregének élelmezése?* Meg voltam győződve róla, hogy a hős védősereg a legvégsőt, a lehetetlent is meg fogja tenni, hogy a viszonyok következtében *kikerülhetetlen eseményt feltartóztassa*, de arról is meg voltam győződve, hogy a *várat tovább védeni már nem*

lehet. Csak a legnagyobb csodálattal emlékezhetünk meg przemysli csapataink és vezérük nagy hősiességéről, vitéz kitartásáról.

Báró *Schönaich* gyalogsági tábornok, a volt közös hadügyminiszter, így nyilatkozik:

— Przemysl eleste, amely engem természetesen éppen úgy, mint minden jó osztrák és magyar hazafit, fájdalmasan érint, olyan esemény, amely *előrelátható volt.* Mennél tovább haladt az idő, anélkül, hogy Przemysl felmentése lehetőségessé vált volna, annál elháríthatatlanabbá vált annak a nagy várnak a sorsa. Már néhány hét óta el voltam készülve a vár átadásának hírére és minden nap egyre jobban bámultam hős csapataink csodálatos vitézségét, amelyek Przemyslben minden megpróbáltatással dacolva, még mindig tartották magukat. Ha az eseményt tisztán stratégiai szempontból vizsgáljuk, akkor minden különösebb optimizmus nélkül megállapíthatjuk, hogy annak valami *nagyobb jelentősége nincsen.* Hál Istennek, *Przemysl nem kulcsa az ország belsejébe nyíló kapunak.* Przemysl egymagában becses, de ha eltekintünk attól az énytől, hogy az oroszok most már a körülfáró sereget másfelé használhatják fel, akkor a vár eleste ennek a háborúnak kimenetelét nem befolyásolhatja különösebben. Most minden a *Kárpátokban kifejlődött nagy csatától függ.* Ha sikerül most ebben az óriási küzdelemben levernünk az ellenséget, akkor *Przemysl eleste ennek a háborúnak csak csekély epizódja.* Nem fejezhetem be ezt a rövid nyilatkozatomat anélkül, hogy még egyszer ki ne fejezzem csodálatomat, bámulatomat és nagyrabecsülésemet *Kusmanek* gyalogsági tábornok és csapatai iránt. Mi pedig, kik idehaza vagyunk, ezentul is emelt fővel, sziklaszilárdan bizzunk hadseregünk vezéreiben.

Ujabb részletek.

Budapest, március 23. Molnár Ferenc, „Az Est” haditudósítója az alábbi újabb részleteket jelenti, Przemysl elestével kapcsolatban:

— *E pillanatban, hogy e táviratot írom, még nem történt döntés a várvédő sereg sorsáról. De több mint bizonyos, hogy a vár egész védőserege Kusmanek várparancsnokkal és Tamássy tábornokkal, a hős honvédek parancsnokával együtt hadifogságba megy. Fogságba vonul a Tamássy tábornok parancsnoksága alatt álló verseci honvédhadosztály, a keletgalíciai Landwehr, a felsőmagyarországi és galíciai népfölkelőkből alakított csoport, a magyarországi tüzéség kirendelt része és az első ausztriai népfölkelő tüzerekből összeállított vartüzércsoport.*

A szegedi 5. honvédgyalogezred sorsáról, amely legközelebről érint bennünket, nem tesz említést a haditudósító. Valószínűleg a mi hős fiaink is fogságba kerültek. A további tudósítás így szól:

— Przemysl sorsa körül az események sokkal gyorsabban fejlődtek, mintsem várni lehetett volna. Az a kirohanás, amelyről a hivatalos jelentés legutóbb adott számot, pontosan megjelölte a kirohanás irányát a keleti irányt. Ez már világosan mutatta, hogy a

helyőrség nem szabadulási célzattal bocsátkozott ebbe a műveletbe, hanem egyéb katonai okokból. Ez az egyéb katonai ok az volt, hogy a vár parancsnoksága tudni akarta, vajjon ebben a keleti irányban, a mely Grodek és Lemberg felé mutat, szintén vannak-e az oroszoknak várszerűen kiépített állásaik vagy sem. A kirohanásban résztvevő csapatok, miután hosszas harcot folytattak az orosz védőművek ellen, azzal a kijelentéssel tértek vissza a várba, hogy az oroszok ezen az oldalon is, tehát nemcsak nyugat és dél felől, hanem *ime, még a saját területeik felé vezető utakon is ellenvárakat építettek,* számítván arra, hogy a hősiessé és elszánt várvédők minden emberileg lehető módot megfognak próbálni az ostromlott gyűrű megtámadására.

— Röviden összefoglalva tehát: nyugat felől egy beásott védővonal, délfelől egy mozgásban levő hatalmas orosz sereg tartotta vissza Przemysltől hadainkat, magát a várat egy sokszorosan megerősített, tüzéséggel bőven ellátott vasgyűrű vette körül és mindezen kívül még a Przemyslből Oroszországba vezető utak is várszerű védelemmel voltak ellátva, mint ez az utolsó kirohanásnál végleg bebizonyult. Ez volt a vár katonai helyzete az utóbbi hetekben.

VÉD- ÉS DAC-SZÖVETSÉG STOCKHOLMTÓL KONSTANTINÁPOLYIG.

Románok az osztrák-magyar monarchiában címen Carp Péter a következőket írja a Moldova negyedik számában:

Már megállapítottuk, hogy az oroszok győzelme Romániára nézve a besszarábiai, bukovinai, máramarosmegyei és bánáti román elemek végleges elvesztését jelentené. Másrészt utalunk arra, hogy Németország győzelme Besszarábia felmentését és gazdasági függetlenségünk fenmaradását eredményezné. Most lássuk mi volna a helyzete és jövője a mi véreinknek, a hármasszövetség győzelme Romániára nézve a besszarábiai, kon tul a románok nemzeti ideáljaikban egyre erősödnek, mialatt a Pruthon túl a halál elfojtott szava hangzik. Ez biztosítja, hogy a monarchia győzelme, tekintettel a harcra vonult románok lojális magatartására, *csak további jogokat* fog részükre eredményezni. Abban a pillanatban, mikor a Kárpátokon túl élő románok életüket és vagyonukat ugyanazon hősiességgel áldozzák a közös hazáért, mint a magyarok, nem lesz-e meg nekik az a joguk, hogy miként a harctéren az ellenség golyói előtt, azonkép a kivívott győzelem után majdan *a törvény előtt is azonos jogaik legyenek?* A helyzet ilyenén alakulta esetén Romániának is lesz egy szava a dolgokhoz, a nélkül, hogy azzal vádolhatnának bennünket, hogy szomszédunk belügyeibe avatkozunk. Akármilyen fényesnek képzeljük is el a hármasszövetség győzelmét, még sem fogadhatjuk el azt a feltevést, miszerint Oroszország ebből a háborúból annyira összezúzva ne kerüljön ki, hogy a konfliktus ismét föl ne újulhasson. *Nagy elővigyázatosságra van szükség és egy véd- és dacszövetségre a központi hatalmakkal Stockholmtól egészen Konstantinápolyig.* A mi belépésünk ebbe a szövetségbe oly értékes lesz, hogy ezzel a magyarokat meg fogjuk győzni arról, hogy *nekik meg kell elégedniök azzal, hogy az ő románjaik csak jó honpolgárok, de nem egyben magyarok is.* A helyzet tehát ez lesz: Románia megerősödik Besszarábiával, a hegyeken túl élő románok feldarabolását elkerüljük és hozzájárulunk új jogaik kivívásához.